

**KAMOLOTINING MILLIY QADRIYATLAR ASOSIDA KAMOL
TOPISHIDA IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARINI
TAKOMILLASHTIRISH**

Xomidov Muhammadzakiy Anvarovich

Osiyo xalqaro universiteti magistranti

***Anotatsiya:** mazkur tezisda shaxs kamoloti jarayonining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari milliy qadriyatlar asosida o'rganiladi. Tadqiqotda shaxsning ijtimoiy muhit bilan o'zaro munosabatlari, milliy qadriyatlarning shaxs rivojiga ta'siri, yoshlar ongida ma'naviy-axloqiy qarashlarning shakllanishi va bu jarayonni takomillashtirish yo'llari tahlil qilinadi. Milliy o'zlikni anglash, vatanparvarlik, madaniy merosga hurmat, ijtimoiy mas'uliyat kabi omillar asosida shaxsda ijobiy psixologik fazilatlarni shakllantirish mexanizmlari ochib beriladi. Tadqiqot natijalari shaxs tarbiyasi, ta'lim-tarbiya tizimi va psixologik amaliyotda qo'llanishi mumkin bo'lgan ilmiy-amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.*

***Kalit so'zlar:** shaxs, kamolot, ijtimoiy munosabat, qadriyat, metod, vosita, tasavvur.*

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО-
ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ХАРАКТЕРИСТИК МАЛЫШЕЙ ЗРЕЛОСТИ
НА ОСНОВЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ**

Хомидов Мухаммадзакый Анварович

Магистрант Азиатского Международного Университета

***Аннотация:** в диссертации изучаются социально-психологические особенности процесса развития личности на основе национальных ценностей. В исследовании анализируется взаимодействие личности с социальной средой, влияние национальных ценностей на развитие личности, формирование духовно-нравственных взглядов в сознании молодежи, пути*

совершенствования этого процесса. Раскрываются механизмы формирования позитивных психологических качеств личности, в основе которых лежат такие факторы, как национальная идентичность, патриотизм, уважение к культурному наследию, социальная ответственность. Результаты исследования включают научные и практические рекомендации, которые могут быть использованы в личностном развитии, системе образования и психологической практике.

Ключевые слова: личность, зрелость, социальные отношения, ценность, метод, инструмент, воображение.

IMPROVEMENT OF SOCIAL-PSYCHOLOGICAL FEATURES OF PERSONAL MATURITY ON THE BASIS OF NATIONAL VALUES

Khomidov Muhammadzakiy Anvarovich

Master's student of the Asian International University

Abstract: *this thesis studies the socio-psychological features of the process of personal maturation on the basis of national values. The study analyzes the interaction of the individual with the social environment, the influence of national values on personal development, the formation of spiritual and moral views in the minds of young people, and ways to improve this process. Mechanisms for the formation of positive psychological qualities in a person based on factors such as national identity, patriotism, respect for cultural heritage, and social responsibility are revealed. The results of the study include scientific and practical recommendations that can be used in personal upbringing, the educational system, and psychological practice.*

Keywords: *personality, maturity, social attitude, value, method, tool, imagination.*

Bugungi globallashuv va axborot tezkor almashinuvi sharoitida har bir jamiyatning rivojlanish darajasi, avvalo, uning a'zolarining ma'naviy-axloqiy yetukligi, ijtimoiy ong va psixologik barqarorligi bilan belgilanadi. Shu jihatdan, shaxs kamoloti masalasi har doimgidan ham dolzarb bo'lib, u milliy qadriyatlar asosida shakllanadigan ijtimoiy-psixologik jarayonlar bilan chambarchas bog'liqdir. Insonning to'laqonli rivojlanishi, hayotga bo'lgan munosabati va jamiyatdagi o'rnini belgilovchi asosiy omillardan biri — bu uning shaxs sifatida takomillashuvidir. Milliy qadriyatlar har bir insonda o'zlikni anglash, vatanparvarlik, ijtimoiy mas'uliyat, mehr-oqibat kabi fazilatlarni shakllantiradi. Ayniqsa, yoshlarda bu qadriyatlar asosida to'g'ri dunyoqarash, axloqiy mezonlar va shaxsiy pozitsiyani qaror toptirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Psixologiya va pedagogika fanlari bunday rivojlanishni faqat nazariy jihatdan emas, balki amaliy nuqtai nazardan ham o'rganish zarurligini ta'kidlaydi. Shunday ekan, shaxs kamolotining ijtimoiy-psixologik jihatlarini o'rganish va uni milliy qadriyatlarga tayanib takomillashtirish masalasi zamonaviy ilmiy izlanishlar markazida turibdi.

Ma'naviy-axloqiy tarbiya o'quvchi-yoshlarning barkamol bo'lib shakllanishida mustahkam asosdir.

Ta'lim oluvchilar ma'naviy-axloqiy tarbiyasida o'ziga xos metodlar, shakllar va vositalar mavjud bo'lib, ular ushbu sohadagi faoliyat olib borishning samarasini belgilashda metodik asos ham bo'ladi. O'quvchi-yoshlar orasida olib boriladigan ma'naviy-axloqiy tarbiyaning quyidagicha metod, shakl va vositalari bor. Ular haqida qisqacha ma'lumot beramiz:

1. Ma'naviy-axloqiy mavzudagi suhbatlar:

- o'quvchining muomala madaniyati;

- o'quvchining ma'naviy qiyofasiga qo'yiladigan talablar;
- o'quvchilarda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish – dolzarb vazifa;
- ma'naviyat tushunchasi;
- Vatan tuyg'usi – muqaddas tuyg'u;
- o'quvchining tashqi ko'rinishi va uning ichki dunyosi;
- kitoblar – bilim va ma'naviyat manbai;
- o'quvchilarda badiiy tafakkurni shakllantirish;
- mustaqillik nashidalari;
- yoshlar intellektual salohiyati – kelajak muvaffaqiyati; fidokor yoshlar qanday bo'lishi kerak?;
- ajdodlar merosi – ma'naviyatimiz sarchashmalari;
- zamonaviy urf-odatlarda madaniyat va ma'naviyat;
- Amir Temur yoshlar kamoloti haqida;
- Vatan qahramonlari va ularning jasoratlari;
- mustaqil o'zbekiston jahon nigohida;
- o'zbekistonning tashqi siyosati va uning ustivor yo'nalishlari;
- yuksak madaniyat va ma'naviyat – jamiyat taraqqiyotining poydevori;
- tarix – millat ma'naviyatining negizi kabi darslarni uyushtirish.

Bunda turli fanlardan mavzularini o'tishda o'sha fanda tarbiyaga oid lavha va epizodlarni namoyish qilish amalga oshiriladi.

Ma'naviy-axloqiy tarbiya tizimida ma'naviy-axloqiy mavzudagi suhbatlar alohida ahamiyatga ega. Bunday suhbatlar mazmun jihatidan rang-barang bo'lishi

mumkin. Ma'naviy-axloqiy mazmundagi suhbatlarni o'tkazishning bosh vazifasi ijtimoiy-axloqiy munosabatlar, turli hodisalarga nisbatan o'quvchilarda muayyan munosabatni qaror toptirish, ularning mazmuniga to'g'ri baho berishga o'rgatishdan iboratdir. Ma'naviy- axloqiy suhbatlar o'quvchilarda axloqiy tasavvur, tushuncha, bilimlarni chuqurlashtiruvchi, aniqlashtiruvchi yangi ma'lumotlarga oid axborot beruvchi hamda ularni mustahkamlovchi vosita bo'lib xizmat qiladi. Ma'naviy-axloqiy mazmundagi suhbatlar mavzusi shaxs ma'naviyati- axloqining umumiy g'oyasidan, o'quvchilarning tarbiyalanganlik darajasi, shuningdek, ularning qiziqish va ehtiyojlaridan kelib chiqib belgilanadi.

Ayrim hollarda muayyan voqea hodisalar suhbat uchun mavzu bo'lishi mumkin. Suhbatni olib boruvchi uning rejasi yoki asosiy masalalarini ishlab chiqadi, bu haqida suhbat ishtirokchilariga oldindan aytadi, ayrim masalalar bo'yicha so'zga chiquvchilarni belgilab, so'zga chiqishni tayyorlaydi. Suhbat uchun tegishli adabiyotlar tavsiya etiladi, o'quvchilar hayoti va badiiy adabiyotlarda bayon etilgan misollar asosida dalillar to'planadi.

1. Suhbat;
2. Hikoya;
3. Tushuntirish;
4. Ma'ruza va seminar tashkil etish va uyushtirish:

Ma'naviyatimizning buyuk timsollari; jadidchilik harakati namoyondalari; ma'naviy tarbiyada ommaviy axborot vositalarining roli va o'rni; mehr va muruvvat – ulug' insoniy qadriyat; axloq kategoriyalari va barkamol avlod tarbiyasi; ezgulik va muqaddas kitoblar; ma'naviy- axloqiy tarbiya – kasbiy barkamollik asosidir va shu kabilar;

5. Namuna ko'rsatish. Bunda ustoz va murabbiylarning shaxsiy ibrat-namunasi e'tiborga olinadi hamda «ibrat-namuna – hayot dorilfununi» ruknida faoliyatni doimo yuritib turish lozim bo'ladi va bu jarayonni o'quvchilar o'qiydigan o'quv muassasalaridagi ustoz-murabbiylar hayoti va faoliyatidan boshlagani ma'qul;

Ijobiy shaxsiy namuna – o'quvchilar shaxsini shakllantirishda alohida o'rin egallashi mumkin bo'lgan metod bo'lib, shaxsga shaxs orqali ta'sir etishning eng obyektiv yo'li hisoblanadi. Yoshlar balog'at yoshiga yetib, mustaqil hayotni boshlagunlariga qadar bilish, o'rganish jarayonida pedagog-tarbiyachiga, otanaga, qo'ni-qo'shniga, doston, drama yoki adabiy asarlar qahramonlariga taqlid qilishadi. o'quvchilar o'zlari yoqtiradigan odamga taqlid qilish natijasida o'zlarini mag'rur tutadilar, xatti-harakatlari xuddi kattalarnikidek tuyuladi. Ya.N.Komenskiyning fikricha, "Bola o'qishni o'rganishdan oldin taqlid qilishni o'rganadi". Taqlid qilish orqali yoshlarning o'z tajribasi qo'shilib ketib, ularda yangi shaxsiy xislatlar paydo bo'la boshlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sh.R.Barotov- "Ta'limda psixologik xizmat" o'quv qo'llanma - Buxoro: 2007-yil. 344-355b
2. Ergashev P.S. Professor M.G.Davletshin va uning ilmiy maktabi. // Zamonaviy psixologiyaning amaliy imkoniyatlari mazvusiidagi xorijlik mutaxassislar ishtirokidagi ilmiy-amaliy an'uman materiallari to'plami. – Toshkent: TDPU, 2018. – 547 b.

3. V.Karimova, O.Hayitov, F.Akramova, N.Lutfullayeva.
PSIXOLOGIYA: Nopedagogik va nopsixologik oliy o'quv yurtlari uchun darslik // V.Karimovaning umumiy tahriri ostida. Toshkent. T.: TDIU, 2007. – 435 b.
4. Сафаев Н. С. Особенности исследований межкультурной коммуникации // Вестник мого университета. Серия «Психология» 2018. № 2. С ”-28
5. Quranov M.. “O‘zbekiston umumta’lim maktablarida milliy tarbiyaning ilmiy pedagogik asoslari”: p.f.d....diss - T.: 1998 y.